

חק לישראל – פרשת ראה ליל שישי

תורה – דברים פרק יב'

(כ) כי ירחיב יהוה אלהיך את גבולך כפאשר דבר לך ואמרתי אכלה בשר פי תאונה נפשך לאכל בשר בכל אות נפשך תאכל בשר: (כ) כי ירחיב יהוה אלהיך את גבולך כפאשר דבר לך ואמרתי אכלה בשר פי תאונה נפשך לאכל בשר בכל אות נפשך תאכל בשר: (כ) ארי יפתי יי אלהיך ית תחומך כמא די מליל לך ותימר אכול בשרא ארי תתרגי נפשך למיכל בשרא בכל רעות נפשך תיכול בשרא:

(כא) כי ירחק ממך המקום אשר יבחר יהוה אלהיך לשוים שמו שם וזבחת מבקרה ומצאנה אשר נתן יהוה לך כפאשר צויתך ואכלת בשעריך בכל אות נפשך: (כא) כי ירחק ממך המקום אשר יבחר יהוה אלהיך לשוים שמו שם וזבחת מבקרה ומצאנה אשר נתן יהוה לך כפאשר צויתך ואכלת בשעריך בכל אות נפשך: (כא) ארי יתרחק מנך אתרא די יתרגי יי אלהיך לאשראה שכנתה תמן ותכוס מתוךך ומענה די יחב יי לך כמא די פשרתך ותיכול בקרריך בכל רעות נפשך:

(כב) אף כפאשר יאכל את העזבי ואת האיל בן תאכלנו הטמא והטהור יחדו יאכלנו: (כב) אף כפאשר יאכל את העזבי ואת האיל בן תאכלנו הטמא והטהור יחדו יאכלנו: (כב) ברם כמא די מחאכל בשר טבא ואילא בן תיכלנה מסאבא ודכיא פחדא יכלנה:

(כג) רק חזק לבלתי אכל הדם כי הדם הוא הנפש ולא תאכל הנפש עם הבשר: (כג) רק חזק לבלתי אכל הדם כי הדם הוא הנפש ולא תאכל הנפש עם הבשר: (כג) לחוד תקה בדיל דלא למיכל דמא ארי דמא הוא נפשא ולא תיכול נפשא עם בשרא:

(כד) לא תאכלנו על הארץ תשפכנו בפמים: (כד) לא תאכלנו על הארץ תשפכנו בפמים: (כד) לא תיכלנה על ארעא תשדנה כמיא:

(כה) לא תאכלנו למען ייטב לך ולבניה אחריה כי תעשה הישר בעיני יהוה: (כה) לא תאכלנו למען ייטב לך ולבניה אחריה כי תעשה הישר בעיני יהוה: (כה) לא תיכלנה בדיל דייטב לך ולבניה בתוך ארי תעבד דכשר קדם יי:

(כו) רק קדשיה אשר יהיו לך ונגדריך תשא ובאת אל המקום אשר יבחר יהוה: (כו) רק קדשיה אשר יהיו לך ונגדריך תשא ובאת אל המקום אשר יבחר יהוה: (כו) לחוד מעשר קודשיה דיהיו לך ונגדריך תשול ותיחי לאתרא די יתרגי יי:

(כז) ועשית עלתיה הבשר והדם על מזבח יהוה אלהיך ודם זבחה יספה על מזבח יהוה אלהיך והבשר תאכל: (כז) ועשית עלתיה הבשר והדם על מזבח יהוה אלהיך ודם זבחה יספה על מזבח יהוה אלהיך והבשר תאכל: (כז) ותעבד עלותך בשרא ודמא על מדבחא דיי אלהיך ודם נכסת קודשיה ישתפה על מדבחא דיי אלהיך ובשרא תיכול:

(כח) ותעבד עלותך בשרא ודמא על מדבחא דיי אלהיך ודם נכסת קודשיה ישתפה על מדבחא דיי אלהיך ובשרא תיכול: (כח) ותעבד עלותך בשרא ודמא על מדבחא דיי אלהיך ודם נכסת קודשיה ישתפה על מדבחא דיי אלהיך ובשרא תיכול: (כח) טר ותקבל ית כל פתגמיא האליז די אנא מפקנדו בדיל דייטב לך ולבניה בתוך עד עלם ארי תעבד דתסו ודכשר קדם יי אלהיך:

(כט) כי יכרית יהוה אלהיך את הגוים אשר אתה בא שמה לרשת אותם מפניה וירשת אתם וישבת בארצם: (כט) כי יכרית יהוה אלהיך את הגוים אשר אתה בא שמה לרשת אותם מפניה וירשת אתם וישבת בארצם: (כט) ארי ישעי יי אלהיך ית עממיא די את עלל לתמן לתרכא יתהון מקדמה ותיבת יתהון ותיבת בארעהון:

חק לישראל – פרשת דאה ליל שישי

(ו) השָׁמַר לָךְ פֶּן תִּנְקַשׁ אַחֲרֵיהֶם אַחֲרֵי הַשְּׁמָדָם מִפְּנֵיךָ וּפֶן תִּדְרֹשׁ לְאַלְהֵיהֶם לֵאמֹר אֵיכָה יַעֲבֹדוּ הַגּוֹיִם הָאֵלֶּה אֶת אֲלֹהֵיהֶם וְאָעֲשֶׂה בְּךָ גַם אֲנִי: (ו) הַשְּׁמָר לָךְ פֶּן תִּנְקַשׁ אַחֲרֵיהֶם אַחֲרֵי הַשְּׁמָדָם מִפְּנֵיךָ וּפֶן תִּדְרֹשׁ לְאַלְהֵיהֶם לֵאמֹר אֵיכָה יַעֲבֹדוּ הַגּוֹיִם הָאֵלֶּה אֶת אֲלֹהֵיהֶם וְאָעֲשֶׂה בְּךָ גַם אֲנִי: (ז) אִסְתַּמֵּר לָךְ דִּילְמָא תִּתְקַל בְּתַרְיָהוֹן בְּתַר דִּישְׁתַּצִּיז מִקְדָּמָךְ וְדִילְמָא תִּתְבַּע לְטַעוּתָהוֹן לְמִימַר אַכְדָּיז פְּלַחִיז עִמְמִיא הָאֵלִיז יַת טַעוּתָהוֹן וְאָעֲבַד בּוֹ אַף אֲנִי:

(זא) לֹא תַעֲשֶׂה כֵן לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ כִּי כָל תּוֹעֵבֶת יְהוָה אֲשֶׁר שָׁנֵא עָשׂוּ לְאַלְהֵיהֶם כִּי גַם אֶת בְּנֵיהֶם וְאֶת בְּנֵיהֶם וְאֶת בְּנֵיהֶם יִשְׂרָפוּ בָאֵשׁ לְאַלְהֵיהֶם: (זא) לֹא תַעֲשֶׂה כֵן לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ כִּי כָל תּוֹעֵבֶת יְהוָה אֲשֶׁר שָׁנֵא עָשׂוּ לְאַלְהֵיהֶם כִּי גַם אֶת בְּנֵיהֶם וְאֶת בְּנֵיהֶם יִשְׂרָפוּ בָאֵשׁ לְאַלְהֵיהֶם: (א) לֹא תַעֲבֹד בּוֹ קָדָם יי אֱלֹהֶיךָ אַרְי כָּל דְּמַרְחֵק קָדָם יי דִּי סָנִי עֲבָדוּ לְטַעוּתָהוֹן אַרְי אַף יַת בְּנֵיהוֹן וְיַת בְּנֵיהוֹן יִקְרְדוּ בְּנִירָא לְטַעוּתָהוֹן:

יג (א) אֶת כָּל הַדְּבָר אֲשֶׁר אָנֹכִי מַצְוֶה אֶתְכֶם אֲתוּ תִשְׁמְרוּ לַעֲשׂוֹת לֹא תִסַּף עָלָיו וְלֹא תִגְרַע מִמֶּנּוּ: (א) אֶת כָּל הַדְּבָר אֲשֶׁר אָנֹכִי מַצְוֶה אֶתְכֶם אֲתוּ תִשְׁמְרוּ לַעֲשׂוֹת לֹא תִסַּף עָלָיו וְלֹא תִגְרַע מִמֶּנּוּ: (א) יַת כָּל פְּתַגְמָא דִּי אֲנִי מִפְּקַד יִתְכוּן יַתָּה תִּסְרוּן לְמַעֲבַד לֹא תוֹסְפוּן עֲלוּהֵי וְלֹא תִמְנַעוּן מִנָּה:

(ב) כִּי יָקוּם בְּקִרְבְּךָ נְבִיא אוֹ חֹלֵם חֲלוֹם וְנָתַן אֵלֶיךָ אוֹת אוֹ מוֹפֵת: (ב) כִּי יָקוּם בְּקִרְבְּךָ נְבִיא אוֹ חֹלֵם חֲלוֹם וְנָתַן אֵלֶיךָ אוֹת אוֹ מוֹפֵת: (ב) אַרְי יָקוּם בֵּינְךָ נְבִיא אוֹ חֹלֵם חֲלָמָא וְיַתָּה לָךְ אֶת אוֹ מוֹפֵתָא:

(ג) וּבָא הָאוֹת וְהַמוֹפֵת אֲשֶׁר דִּבֶּר אֵלֶיךָ לֵאמֹר נִלְכָּה אַחֲרֵי אֱלֹהִים אַחֲרֵים אֲשֶׁר לֹא יָדַעְתֶּם וְנַעֲבַדְם: (ג) וּבָא הָאוֹת וְהַמוֹפֵת אֲשֶׁר דִּבֶּר אֵלֶיךָ לֵאמֹר נִלְכָּה אַחֲרֵי אֱלֹהִים אַחֲרֵים אֲשֶׁר לֹא יָדַעְתֶּם וְנַעֲבַדְם: (ג) וְיִיתֵי אֲתָא וּמוֹפֵתָא דִּי מִלִּיל עִמְךָ לְמִימַר נָהַךְ בְּתַר טַעוּת עִמְמִיא דִּי לֹא יָדַעְתֶּנוּן וְנִפְלַחְנוּן:

(ד) לֹא תִשְׁמַע אֶל דְּבַרֵי הַנְּבִיא הַהוּא אוֹ אֶל חוֹלֵם הַחֲלוֹם הַהוּא כִּי מִנְסָה יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם אֶתְכֶם לְדַעַת הַיִּשְׁכֶּם אַהֲבִים אֶת יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם בְּכָל לְבַבְכֶם וּבְכָל נַפְשְׁכֶם: (ד) לֹא תִשְׁמַע אֶל דְּבַרֵי הַנְּבִיא הַהוּא אוֹ אֶל חוֹלֵם הַחֲלוֹם הַהוּא כִּי מִנְסָה יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם אֶתְכֶם לְדַעַת הַיִּשְׁכֶּם אַהֲבִים אֶת יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם בְּכָל לְבַבְכֶם וּבְכָל נַפְשְׁכֶם: (ד) לֹא תִקַּבַּל לְפַתְגָּמֵי נְבִיא הַהוּא אוֹ חֲלֵם חֲלָמָא הַהוּא אַרְי מִנְסֵי יי אֲלֵהֲכוּן יִתְכוּן לְמַדַּע הַאִיתִיכוּן רַחֲמֵי יַת יי אֲלֵהֲכוּן בְּכָל לְבַבְכוּן וּבְכָל נַפְשְׁכוּן:

(ה) אַחֲרֵי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם תֵּלְכוּ וְאֲתוּ תִירָאוּ וְאֶת מִצְוֹתַי תִּשְׁמְרוּ וּבְקִלּוֹ תִשְׁמְעוּ וְאֲתוּ תַעֲבֹדוּ וּבּוֹ תִדְבַּקוּן: (ה) אַחֲרֵי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם תֵּלְכוּ וְאֲתוּ תִירָאוּ וְאֶת מִצְוֹתַי תִּשְׁמְרוּ וּבְקִלּוֹ תִשְׁמְעוּ וְאֲתוּ תַעֲבֹדוּ וּבּוֹ תִדְבַּקוּן: (ה) בְּתַר דְּחִלְתָּא דִּי אֲלֵהֲכוּן תִּתְקַבּוּן וְיַתָּה תִּדְחִלּוּן וְיַת פְּקוּדוּהֵי תִסְרוּן וְלְמִימַרָה תִקַּבְלוּן וְקַדְמוּהֵי תִפְלַחוּן וּבְדַחֲלָתָה תִתְקַרְבוּן:

(ו) וְהַנְּבִיא הַהוּא אוֹ חֹלֵם הַחֲלוֹם הַהוּא יוֹמַת כִּי דִבֶּר סָרָה עַל יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם הַמוֹצִיא אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם וְהַפְּדֶה מִבֵּית עַבְדִּים לְהַדְּיָחָה מִן הַדְּרָה אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לְלַכֵּת בָּהּ וּבַעֲרַת הָרַע מִקְרַבְךָ: (ו) וְהַנְּבִיא הַהוּא אוֹ חֹלֵם הַחֲלוֹם הַהוּא יוֹמַת כִּי דִבֶּר סָרָה עַל יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם הַמוֹצִיא אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם וְהַפְּדֶה מִבֵּית עַבְדִּים לְהַדְּיָחָה מִן הַדְּרָה אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לְלַכֵּת בָּהּ וּבַעֲרַת הָרַע מִקְרַבְךָ: (ו) וְנְבִיא הַהוּא אוֹ חֹלֵם חֲלָמָא הַהוּא יִתְקַטֵּל אַרְי מִלִּיל סָטְיָא עַל יי אֲלֵהֲכוּן דִּי אַפְקֵי יִתְכוּן מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם וְדַפְרָקָה מִבֵּית עַבְדוּתָא לְאַטְעִייתָה מִן אֶרְחָא דִּי פְקַדָּה יי אֲלֵהֲכָה לְמַחָה בַּה וְיַתְפְּלֵי עַבְד דְּבִישׁ מִבִּינְךָ:

חק לישראל – פרשת ראה ליל שישי

(ו) כִּי יִסִּיתָךָ אַחִיךָ בֶן אִמֶּךָ אוֹ בִנְךָ אוֹ בִתְּךָ אוֹ אִשְׁתְּךָ חִיקָה אוֹ רַעַף אֲשֶׁר כִּנְפֹשֶׁךָ בְּסִתְּךָ לֵאמֹר גִּלְכָה וְנִעְבְּדָה אֱלֹהִים אֲחֵרִים אֲשֶׁר לֹא יְדַעְתָּ אֹתָהּ וְאַבְתִּיךָ: (ו) כִּי יִסִּיתָךָ אַחִיךָ בֶן אִמֶּךָ אוֹ בִנְךָ אוֹ בִתְּךָ אוֹ אִשְׁתְּךָ חִיקָה אוֹ רַעַף אֲשֶׁר כִּנְפֹשֶׁךָ בְּסִתְּךָ לֵאמֹר גִּלְכָה וְנִעְבְּדָה אֱלֹהִים אֲחֵרִים אֲשֶׁר לֹא יְדַעְתָּ אֹתָהּ וְאַבְתִּיךָ: (ו) אָרִי יִמְלַכְנָה אַחֶיךָ בֶּר אִמֶּךָ אוֹ בִרְךָ אוֹ בִרְתְּךָ אוֹ אֶתֶת קִנְיָךָ אוֹ חֲבֵרָה דִּי כִנְפֹשֶׁךָ בְּסִתְּרָא לְמִימְרָ נְהָ וְנִפְלַח לְטַעוֹת עֲמִמְיָא דִּי לֹא יְדַעְתָּ אֶת וְאַבְתִּיךָ:

(ח) מֵאֱלֹהֵי הָעַמִּים אֲשֶׁר סְבִיבְתֵיכֶם הַקְּרִבִּים אֵלֶיךָ אוֹ הַרְחֻקִּים מִמֶּךָ מִקְצֵה הָאָרֶץ וְעַד קְצֵה הָאָרֶץ: (ח) מֵאֱלֹהֵי הָעַמִּים אֲשֶׁר סְבִיבְתֵיכֶם הַקְּרִבִּים אֵלֶיךָ אוֹ הַרְחֻקִּים מִמֶּךָ מִקְצֵה הָאָרֶץ וְעַד קְצֵה הָאָרֶץ: (ח) מִטַּעוֹת עֲמִמְיָא דִּי בְּסִתְּרֵיכוֹן דְּקָרִיבִין לָךְ אוֹ דְּרַחֲקִין מִנָּךְ מִסִּיפֵי אַרְעָא:

(ט) לֹא תֹאבֶה לּוֹ וְלֹא תִשְׁמַע אֵלָיו וְלֹא תַחֲוֶס עֵינֶךָ עָלָיו וְלֹא תַחְמַל וְלֹא תִכְסֶה עָלָיו: (ט) לֹא תֹאבֶה לּוֹ וְלֹא תִשְׁמַע אֵלָיו וְלֹא תַחֲוֶס עֵינֶךָ עָלָיו וְלֹא תַחְמַל וְלֹא תִכְסֶה עָלָיו: (ט) לֹא תִיבִי לָהּ וְלֹא תִקְבַּל מִנָּה וְלֹא תַחֲוֶס עֵינֶךָ עָלֶיהָ וְלֹא תִכְסִי עָלֶיהָ:

(י) כִּי הֵרַג תִּהְרַגְנּוּ יָדְךָ תִּהְיֶה בּוֹ בְּרֵאשׁוֹנָה לְהַמִּיתוֹ וְיָד פֶּל הָעַם בְּאַחֲרֹנָה: (י) כִּי הֵרַג תִּהְרַגְנּוּ יָדְךָ תִּהְיֶה בּוֹ בְּרֵאשׁוֹנָה לְהַמִּיתוֹ וְיָד פֶּל הָעַם בְּאַחֲרֹנָה: (י) אָרִי מִקְטַל תִּקְטַלְנָה יָדְךָ תִּהְיֶה בַּהּ בְּקִרְמִיתָא לְמִקְטַלָּה וְיָדָא דְּכָל עַמָּא בְּבִתְרִיתָא:

(יא) וְסִקְלָתוֹ בְּאֲבָנִים וְמָת כִּי בִקֵּשׁ לְהַדְיָחָךָ מֵעַל יְהוָה אֱלֹהֶיךָ הַמוֹצִיאֲךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם מִבַּיִת עֲבָדִים: (יא) וְסִקְלָתוֹ בְּאֲבָנִים וְמָת כִּי בִקֵּשׁ לְהַדְיָחָךָ מֵעַל יְהוָה אֱלֹהֶיךָ הַמוֹצִיאֲךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם מִבַּיִת עֲבָדִים: (יא) וְתִרְגַּמְנָהּ בְּאֲבָנָא וַיְמֹת אָרִי בְּעָא לְאַטְעִייתָךָ מִדְּחַלְתָּא דִּי אֱלֹהֶיךָ דִּי אִפְקֵה מֵאֶרֶץ דְּמִצְרַיִם מִבַּיִת עֲבָדוֹתָא:

(יב) וְכָל יִשְׂרָאֵל יִשְׁמְעוּ וְיִרְאוּן וְלֹא יוֹסְפוּ לַעֲשׂוֹת בְּדַבָּר הַרְע הַזֶּה בְּקִרְבְּךָ: (יב) וְכָל יִשְׂרָאֵל יִשְׁמְעוּ וְיִרְאוּן וְלֹא יוֹסְפוּ לַעֲשׂוֹת בְּדַבָּר הַרְע הַזֶּה בְּקִרְבְּךָ: (יב) וְכָל יִשְׂרָאֵל יִשְׁמְעוּ וְיִדְחִלוּן וְלֹא יוֹסְפוּ לְמַעַבְדַּ כְּפִתְגָמָא בִּישָׁא דְּרִין בִּינְךָ:

(יג) כִּי תִשְׁמַע בְּאַחַת עֲרִיף אֲשֶׁר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ נָתַן לָךְ לְשִׁבַת שָׁם לֵאמֹר: (יג) כִּי תִשְׁמַע בְּאַחַת עֲרִיף אֲשֶׁר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ נָתַן לָךְ לְשִׁבַת שָׁם לֵאמֹר: (יג) אָרִי תִשְׁמַע בְּחַד מִקְרִיבֵי דִי יְיָ אֱלֹהֶיךָ יִהְיֶה לָךְ לְמַתָּב תִּמְנו לְמִימְרָ:

(יד) יֵצְאוּ אֲנָשִׁים בְּנֵי בְלִיעַל מִקְרַבְךָ וַיְדִיחוּ אֶת יְשִׁבֵי עֵירָם לֵאמֹר גִּלְכָה וְנִעְבְּדָה אֱלֹהִים אֲחֵרִים אֲשֶׁר לֹא יְדַעְתֶּם: (יד) יֵצְאוּ אֲנָשִׁים בְּנֵי בְלִיעַל מִקְרַבְךָ וַיְדִיחוּ אֶת יְשִׁבֵי עֵירָם לֵאמֹר גִּלְכָה וְנִעְבְּדָה אֱלֹהִים אֲחֵרִים אֲשֶׁר לֹא יְדַעְתֶּם: (יד) נְפִקוּ גְבָרִין בְּנֵי רִשְׁעָא מִבֵּינְךָ וְאַטְעִיּוּ יָת יְתִבֵי קְרַתְהוֹן לְמִימְרָ נְהָ וְנִפְלַח לְטַעוֹת עֲמִמְיָא דִּי לֹא יְדַעְתוּן:

רש"י

כזכיחה היאך ישחוט והן הלכות שחיטה שנאמרו למשה מסיני: (כז) אך כאשר יאכל את הכזי וגו' – אינך מוזהר לאכלן צטהרה אי מה כזי ואיל חלבן מותר אף חולין חלבן מותר ת"ל אך: (כג) רק חזק לצלתי אכל הדם – ממה שנאמר חזק אתה למד שהיו שטופים דם לאכלו לפיכך הו'כך לומר חזק דכזי רזי

(כ) כי ירחיב וגו' – למדה תורה לך ארץ שלא יתאוה אדם לאכול בשר אלא מתוך רחבת ידים ועושר: בכל אות נפשך וגו' – אבל צמדבר נאסר להם בשר חולין א"כ מקדישה ומקריבה שלמים: (כא) כי ירחק ממך המקום – ולא תוכל לבא ולעשות שלמים בכל יום קרבות נדבתו או וזבחת וגו' כאשר איתך. למדנו שיש צווי

חק לישראל – פרשת ראה ליל שישי

וישמידוך: איכה יעבדו – לפי שלא ענג על עבודת כוכבים ומזלות אלא על זבח וקטור ונסוך והשתחואה כמו שכתוב בלתי לה' לבדו דברים הנעשים לגבוה בלתי כחן שאם דרכה של עבודת כוכבים לעבדה בדבר אחר כגון פוער לפעור וזרק אבן למרקולים זו היא עבודתו וחייב אבן זבח וקטור ונסוך והשתחואה אפילו שלא כדרכה חייב:

(לא) כי גם את צנייהם. גם לרבות את אבותיהם ואמותיהם א"ר עקיבא אני ראיתי עובד כוכבים שכתו לאביו לפני כלבו ואכלו: (א) את כל הדבר – קלה כבמורה: תשמרו לעשות – ליתן לא תעשה על עשה האמורים בפרשה שכל השמר לשון לא תעשה הוא אלא שאין לוקין על השמר של עשה: לא תסוף עליו – חמשה טוטפות בתפלין וחמשה מינין בלולב ארבע ברכות לברכת כהנים:

(ב) ונתן אליך אות – בשמים כענין שנאמר בגדעון ועשית לי אות ואומר יהי נח חורב אל הגזה וגו': או מופת – בארץ (ס"א) ונתן אליך אות – בשמים דכתיב והיו לאותות ולמועדים. או מופת – בארץ דכתיב אם טל יהיה על הגזה לבדה ועל כל הארץ חורב) אע"פ כן לא תשמע לו וא"ת מפני מה נותן לו הקב"ה ממשלה לעשות אות כי מנסה ה' אלהים אתכם:

(ה) ואת מצותיו תשמורו – תורת משה: ובקולו תשמעו – בקול הנביאים: ואותו תעבדו – במקדש: ובו תדבקו – הדבק בדרכיו גמול חסדים קבור מתים בקר חולים כמו שעשה הקב"ה:

(ו) סרה – דבר המוסר מן העולם שלא היה ולא נברא ולא לויתו לדבר כן דשטידור"א בלע"ז (פערדרעהטע). פאלשע רייד: והפדך מבית עבדים – אפילו אין לו עליך אלא שפלאך ליו:

(ז) כי יסיתך – אין הסתה אלא גרוי שנאמר אם ה' יסיתך די אמיטור"א בלע"ז (אן ריינען. פערפיהרען) שמיאאו לעשות כן: אחיד – מאב: בן אמך – מאס: חיקך – השוכבת בחיקך ומחקה בך אפקיד"א בלע"ז (זיך אן היינגען. לו צינדן זיך) וכן מחיק

יהודה. ר"ש בן עזאי אומר לא בזה הכתוב אלא להזהירך וללמדך עד כמה אתה צריך להתחזק במצות אס הדם שהוא קל להשמר ממנו שאין אדם מתאוה לו הולך לחזקת באזהרתו ק"ו לשאר מצות: ולא תאכל הנפש עם הבשר – אזהרה לאבד מן החי:

(כד) לא תאכלנו – אזהרה לדם התמימת: (כה) לא תאכלנו – אזהרה לדם האיברים: למען ייטב לך וגו' – לא ולמד מתן שכרן של מצות אס הדם שנפשו של אדם קלה ממנו הפורש ממנו זוכה לו ולבנו אחריו ק"ו לגזל ועריות שנפשו של אדם מתאוה להם: (כו) רק קדשך – אע"פ שאתה מותר לשחוט חולין לא התרתי לך לשחוט את הקדשים ולאכלן בשעריך בלא הקרבה אלא להביאם לבית הבחירה:

(כז) ועשית עולותיך – אס עולות הם תן הבשר והדם על גבי המזבח ואס זבחי שלמים הם דם זבחיך יספך על המזבח תחלה ואח"כ והבשר תאכל. ועוד דרשו רבותינו רק קדשך שבה ללמד על הקדשים שבח"ל וללמד על התמורות ועל ולדות קדשים שיקריבו:

(כח) שמור – זו משנה שאתה צריך לשמרה בצטנך שלא תשכח כענין שנאמר כי נעים כי תשמרם בצטנך ואס שנית אפשר שתשמע ותקיים הא כל שאינו בכלל משנה אינו בכלל מעשה: את כל הדברים – שמהא חביבה עליך מצוה קלה כמורה חמורה: הטוב – בעיני השמים: והישר – בעיני אדם:

(ל) פן תנהש – אונקלום תרגם לשון מנהש ואני אומר שלא חש לדקדק בלשון שלא מנינו נו"ן בלשון יוקש ואפילו ליסוד הנופל ממנו אבל בלשון טירוף וקשקוש מנינו נו"ן וארכבותיה לא לדא נקשן ואף זה אני אומר פן תנהש אחריהם פן תטרף אחריהם להיות כרוך אחר מעשיהם וכן ינקש נושה לכל אשר לו מקלל את הרשע להיות עליו נושים רבים ויהיו מחזירין ומתנקשין אחר ממונו:

אחרי השמדם מפניך – אחר שתראה שאשמידם מפניך יש לך לתת לב מפני מה נשמדו אלו מפני מעשים מקולקלים שבידיהם אף אתה לא תעשה כן שלא יבואו אחרי

חק לישראל – פרשת ראה ליל שישי

ולא תחוס עיניך עליו – לפי שנאמר לא תעמוד על דם רעך על זה לא תחוס: ולא תחמול – לא תהפך בזכותו: ולא תכסה עליו – אם אתה יודע לו חובה אינך רשאי לשתוק: (י) כי הרג תהרגנו – (אם ילא מצ"ד זכאי החזירהו לחובה) ילא מצ"ד חייב אל תחזירהו לזכות:

ידך תהיה בו בראשונה – מורה ביד הגיסת להמיתו לא מת בידו ימות ביד אחרים שנאמר ויד כל העם וגו':

(יג) לשבת שם – פרט לירושלים שלא נתנה לדירה: כי השמע לאמר – אומרים כן ילאו וגו':

(יד) בני בליעל – בלי עול שפרקו עולו של מקום: אנשים – ולא נשים: ישבי עירם – ולא יושבי עיר אחרת מכאן אמרו אין נעשית עיר הנדחת עד שידחה אנשים ועד שיהיו מדיחיה מתוכה:

הארץ מיסוד התקוע בארץ: אשר כנפך – זה אביך פירש לך הכתוב את החזיבין לך ק"ו לאחרים: בסתר – דבר הכתוב בהווה שאין דברי מסית אלא בסתר וכן שלמה הוא אומר בנשף בערב יום באישון לילה ואפלה: אשר לא ידעת אתה ואבתיך – דבר זה גנאי גדול הוא לך שאף העובדי כוכבים אין מניחין מה שמסרו להם אבותיכם וזה אומר לך עזוב מה שמסרו לך אבותיך:

(ח) הקרבים אליך או הרחקים – למה פרט קרובים ורחוקים אלא כך אמר הכתוב מטיבן של קרובים אתה למד טיבן של רחוקים כשם שאין ממש בקרובים כך אין ממש ברחוקים: מקלה הארץ – זו חמה ולבנה ולבא השמים שהן מהלכין מסוף העולם ועד סופו:

(ט) לא תאבה לו – לא תהא תאב לו לא תאהבנו לפי שנאמר ואהבת לרעך כמוך את זה לא תאהב: ולא תשמע אליו – בהתחננו על נפשו למחול לו. לפי שנאמר עזוב תעזוב עמו לזה לא תעזוב:

לע"נ

זאב וזיים בן שרה, משה דוד בן סולטנה סוזן מלכה, גר גבריאל בן סוזן, סולטנה סוזן מלכה בת שמואל, דניאלה פורטונה בת רחל, צדיקה בת שרה ז"ל.